

Entrevista Amadeu Cuito

“Somíàvem un país i en vaig trobar un altre”

Valèria Gaillard

No amaga que va ser el seu editor, Jaume Vallcorba, qui li va demanar que escrivís les seves memòries arran de la publicació d'*El jardí sense temps* (2004), una evocació literària del seu passat. Convençut que només escriuen memòries les persones “notables”, Amadeu Cuito va optar per atacar el projecte amb l'objectiu de deixar testimoni del seu recorregut a l'exili, un itinerari que el va dur a viure a Perpinyà, París, Nova York, abans de tornar a Catalunya, on va formar part del moviment antifranquista de la mà de Josep Pallach. El resultat final, *Memòries d'un somni* (Quaderns Crema) fusiona la Història i la història privada en un relat farcit d'anècdotes, però també amb un clar component crític. Amadeu Cuito, fill d'una família fortament compromesa amb la política i la cultura catalanes, reflexiona sobre els esdeveniments polítics que li va tocar viure i les seves conseqüències, encara avui palpables.

Quines han estat les seves principals influències ideològiques?

Mirant enrere veus com et relaciones amb les idees, quines acceptes i quines rebutges, quines es converteixen en conviccions i per què, quines persones t'influeixen... però la majoria és a posteriori que me n'he adonat, com amb l'escriptor Claude Simon, que primer va ser amic del meu pare i després meu. Fa poc, arran d'una entrevista que em va fer la persona que n'està es-

crivint la biografia, em vaig apuntar en un paper tots els exergs de les seves novel·les i vaig veure que expressaven ben bé el que jo penso. Aleshores, quan parlàvem, no m'adonava de fins a quin punt m'estava influïnt. És com el meu pare, que mai em va dir què havia de pensar ni llegir i va exercir damunt meu una influència tremenda, però indirecta. Aquestes són les influències importants, les que t'entren sense adonar-te'n.

Quin és aquest somni de què parla en el títol?

La paraula *somni* recull aquí diversos significats: parlo d'un passat llunyà que se'm presenta com un somni; vinc d'una família i d'un país que han generat un somni, i finalment el país no és ben bé el que m'han explicat, és un somni. Hi ha un contrast entre el país que vaig somniar i el que vaig trobar quan vaig tornar. Somíàvem un país i en vaig trobar un altre.

No té pèls a la llengua a l'hora de criticar tant els republicans, que no van saber calibrar el perill que suposava Franco, com després, els que van acotar el cap davant del dictador.

Els errors que va cometre la República ja estan prou explicats, però jo els assenyalo de manera ingènua, com ho faria un nen que diu als seus pares “vosaltres que pensàveu que els de Franco eren uns cafres ignorants i els falangistes una colla de desgraciats, vosaltres que us veieu com els prínceps de la intel·ligència, com és que us va deixat guanyar?”. En aquest sentit i

respecte a la generació del meu pare, jo no em sentia exiliat, tot i que vivia en un món d'exiliats, però quan travessava la porta i anava a escola no ho era. En canvi a casa parlaven d'un país idealitzat que no corresponia al que vaig trobar després, quan vaig tornar. Quan vaig veure que el país no estava mort vaig involucrar-me per recuperar-lo i fer-me'l meu. Per fer-ho, l'acció política era l'única manera.

Parla de l'exili a Perpinyà, després el trasllat a París, on va estudiar economia i dret a la Sorbona; la primera experiència laboral a Nova York, on va conèixer tot d'artistes. On quedava Catalunya aleshores?

Em va impressionar molt la primera visita que vaig fer estant a Perpinyà el 1941, quan la meua mare va obtenir un permís. Va ser aleshores quan vaig adonar-me, als 6 anys, que tenia una altra família i vaig ser conscient per primer cop que no podia tornar. Després, vaig continuar anat a Barcelona, però d'aquella manera fins que Josep Pallach em va obrir una porta a l'acció. Quan vaig tornar de Nova York es va donar la circumstància que la feina em permetia passar tres quartes parts viatjant per Espanya perquè la meua empresa tenia una oficina a Madrid, i aquí va començar la meua implicació política.

Per què va acabar les memòries el 1969?

Crec que ja estaven repartides les cartes i quedava clar com es desenvoluparia el govern. Franco ja havia anomenat Juan Car-

Foto: Robert Ramos

La veritable ruptura va produir-se entre els franquistes

los com a successor i fins i tot políticament, en l'oposició, ja se sabia qui donaria suport a qui... Amb tot, m'ho faig venir bé per tractar de la Transició. Tenia ganes de dir que això de la ruptura, la famosa ruptura democràtica, no va ser tal. La veritable ruptura va produir-se entre franquistes, entre els que van tenir la intel·ligència d'adonar-se que per sobreviure i continuar administrant el poder havien de fer-se demòcrates i els que volien continuar sent franquistes.

També insisteix que la Guerra Civil va tenir unes conseqüències que encara s'estan pagant ara...

La pèrdua de la guerra encara està ficada dins de la conscièn-

cia d'una gran part de la població i s'ha traspasat de pares a fills. És important adonar-se que el problema actual de la llengua és resultat del fet que una part de la població va renunciar a uns mínims, i això ha tingut unes conseqüències nefastes. Per purgar-se caldrà que passin molts anys i vingui sang nova. Les guerres deixen conseqüències que perduren. La del 14-18 és la que liquida el català i l'occità a França perquè l'exercit francès es nodria de la gent del sud que es van sacrificar per la pàtria francesa.

Dóna una visió força pessimista de la història i es centra en la guerra.

Sóc de l'última generació de fills de la guerra, i la tinc aquí, al cla-

tell. La gent que em va educar la tenia realment a sobre, i no només la civil, sinó també la del 14-18. M'ha interessat sempre la guerra... Per exemple hi ha enigmes com ara per què sempre es reproduïen en els mateixos indrets? Hi ha aquest llibre, *The face of battle* de John Keegan, que estudia aquest fenomen, i hi havia un metge surrealista francès, Pierre Mabillet, que va fer un llibre escandalós sobre la guerra. La seva tesi era que la humanitat de tant en tant s'aprima perquè hi ha abundància de persones i manca d'aliments. És un fenomen recurrent que no es pot aturar. Crec que les noves generacions ja no la tenen present, i que per a la gent més jove és una cosa abstracta.

He ficat el passat a l'armari i ara em sento descansat

I viuen en la "torpor del benestar econòmic..."

Això ho dic en les memòries perquè a Perpinyà, sempre que passo davant de la casa on vaig viure, m'adono que la torpor ens fa pensar que som capaços d'entendre com funciona la història, i això és impossible. És com deia Pasternak, que no es veu passar la història, com tampoc es veu créixer l'herba (justament un altre dels exergs de Simon).

Al mateix temps, escriure unes memòries és un intent de copsar aquest passat...

Deixo testimoniatge, però no pretenc convertir-ho en una llei, dono les meves raons i prou. Això respon a l'escepticisme congènit que tinc.

Com el del seu pare?

És Claude Simon que deia això del meu pare, deia que el seu caràcter era una barreja incomprendible d'escepticisme i optimisme. El meu pare era, a més d'optimista, un activista, i jo no ho sóc tant perquè els meus interessos van per altres camins. Aquest aspecte de la història queda recollit en l'exerg de Sèneca que he posat per obrir les memòries [*Exigua pars est vitae qua vivimus*]. La vida que vivim resulta ben exigua... en canvi hi ha una gran quantitat d'hores que tenen el seu paper en el conjunt, però que són planes. Quan fas unes memòries veus que roman el que has viscut més intensament i això és una part relativament exigua. La vida és una cosa molt més fosca, llarga, anònima, tranquil·la.

I ara que té les memòries sobre la taula, com se sent?

Curiosament m'ha permès desfer-me del passat i poder dedicar-me amb més llibertat a les coses que m'agraden. Tinc la sensació d'haver ficat tot això a l'armari i ara em sento descansat i preparat per fer les coses que m'agraden.

Una altra novel·la?

Fa temps que intento escriure'n una i no em surt.

S'ha desfet del passat, però conserva la famosa biblioteca del seu pare, el *vieux chaine*...

Tots som presoners de la nostra família i del país on naixem. Per què vaig anar a Amèrica? Perquè no podia entrar a l'administració francesa i perquè els meus pares hi coneixien algú. Així vaig tenir l'oportunitat d'anar allà i fer camí. El meu privilegi més gran, però, ha estat que una part de la família no es va exiliar i va mantenir la casa amb hortet, com un reducte que potser hauria desaparegut per construir un bloc de pisos, i on vaig poder ficar el meu.

S'acaben de reeditar les memòries del seu avi, *Ama-deu Hurtado*. Quin vincle estableix amb les seves?

El meu avi tenia una trajectòria de 40 anys com a jurista i polític i va ser el protagonista d'una intensa vida civil i, en canvi, les meves són un testimoniatge de l'aquí i allà que ha estat la meua vida. La continuïtat és d'esperit. És cert que quan jo vaig venir a Catalunya no hi havia vida civil i cap possibilitat de participar-hi. El meu testimoni és més minse perquè el país també era aleshores més minse. *